

Sygn. akt IV U 117/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2015r.

Sąd Okręgowy we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodnicząca: SSO Hanna Wujkowska

Protokolant: sekr. sądowy Violetta Wysocka Adryan

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2015r. we Włocławku na rozprawie

sprawy **K. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.**

o rentę rodzinną

na skutek odwołania K. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 30 grudnia 2014 roku znak:(...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt **IVU 117/15**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 grudnia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013, poz. 1440) odmówił K. P. renty rodzinnej po zmarłym W. P..

W uzasadnieniu podjętej decyzji, mając na uwadze brzmienie art. 70 ust. 3 powołanej ustawy organ rentowy wskazał, iż małżeństwo wnioskodawczyni zostało rozwiązane wyrokiem Sądu Rejonowego wR. z dnia 18 maja 1989r. W dniu śmierci byłego męża K. P. nie miała ustalonego prawa do alimentów z jego strony wyrokiem sądu lub ugodą sądową.

Odwołanie od powyższej decyzji wywiodła K. P., która powołując się na obowiązujące od dnia 26 maja 2014r. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wskazała, że obowiązujący przepis nie wymaga wyłącznie legitymowania się orzeczeniem sądu. W tym kontekście wyjaśniła, iż otrzymywała comiesięcznie od męża pieniądze w kwocie 400zł. na dowód czego załączyła wyciąg z konta bankowego.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podtrzymując argumentację tożsamą jak w zaskarżonej decyzji wniósł o oddalenie odwołania.

Odnosząc się natomiast do treści wywiedzonego przez wnioskodawczynię odwołania organ rentowy wskazał, że nie udowodniła ona w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości, iż co miesiąc otrzymywała od byłego męża, aż do dnia jego śmierci, na swoją rzecz świadczeń, które stanowiłyby potwierdzenie realizacji przez W. P. obowiązku alimentacyjnego. Dodatkowo organ nadmienił, iż zgodnie z art. 60§1 k.r.o. by zaistniało prawo do żądania alimentów

muszą być spełnione dwa warunki. Po pierwsze osoba żądająca takiego uprawnienia nie może zostać uznana za wyłącznie winną rozkładu pożycia, a po drugie małżonek, który nie został uznany za wyłącznie winnego znajduje się w niedostatku. Tymczasem K. P. od dnia 25 grudnia 1999r. pobiera emeryturę, której wysokość obecnie wynosi 876,25 zł. brutto.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w R. III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 18 maja 1989r. małżeństwo K. P. i W. P. zostało rozwiązane przez rozwód - bez orzekania o winie. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad trójką małoletnich dzieci zostało powierzone wnioskodawczyni, której były mąż zobligowany został do dnia 15-tego każdego miesiąca uiszczać alimenty na rzecz dzieci.

Dowód: kserokopia wyroku z dnia 18 maja 1989r. k. 12 akt rentowych plik R (...).

W. P. od 29 kwietnia 1987r. pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy, zaś od 1 stycznia 2006r. emeryturę, która zgodnie z uzyskanym poleceniem była comiesięcznie wypłacana na konto bankowe wnioskodawczyni.

Dowód: decyzja k. 27, k. 145-146 akt rentowych plik I, wyciągi z rachunku ROR k. 3-17 akt sprawy.

Postanowieniem z 31 sierpnia 2000r. ustanowiono dla W. P. – osoby ułomnej kuratora w osobie syna M. P. zam. R. ul. (...) - do prowadzenia wszelkich spraw związanych z jego funkcjonowaniem. Były mąż wnioskodawczyni zamieszkiwał wraz z synem do dnia śmierci tj. do dnia 3 listopada 2013r.

Dowód: kopia postanowienie k. 115, poświadczenie zameldowania k. 159, odpis skrócony aktu zgonu k. 170 akt rentowych plik I.

Nigdy nie zostało wydane orzeczenie sądu w przedmiocie przyznania lub przedłużenia obowiązku alimentacyjnego W. P. w stosunku do K. P.. K. P. – urodzona (...) otrzymuje emeryturę w kwocie 876,25 zł brutto.

Okoliczność bezsporna

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wysuniętym żądaniem K. P. domagała się przyznania renty rodzinnej po zmarłym w dniu 3 listopada 2013r. byłym mężu W. P. podnosząc, iż do chwili jego śmierci uzyskiwała od niego na mocy ustnej umowy alimenty rzędu 400zł. miesięcznie. Organ rentowy na tak sformułowane roszczenie odpowiedział negatywnie wskazując, że wnioskodawczyni nie legitymuje się żadnym wyrokiem bądź ugodą sądową, która przyznawałaby jej od byłego męża alimenty.

Przedmiotowe żądanie reguluje art. 70 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013, poz. 1440) w myśl, którego wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

1)w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo

2)wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

Prawo do renty rodzinnej nabywa również wdowa, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy po śmierci męża, nie później jednak niż w ciągu 5 lat od jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania osób wymienionych powyżej w punkcie 2. Małżonka rozwiedziona lub wdowa, która do dnia śmierci męża nie pozostawała z

nim we wspólności małżeńskiej, ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli oprócz spełnienia warunków określonych powyżej miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

Przedkładając zaprezentowaną regulację prawną na ustalony powyżej (w istocie pozostający między stronami poza sporem i znajdujący pełne potwierdzenie w treści zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz aktach przedmiotowej sprawy dokumentów – niekwestionowanych przez żadną ze stron) stan faktyczny sprawy, uwzględnić należy przy tym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 maja 2014 r., SK 61/13 (OTK-A 2014 Nr 5, poz. 52; Dz. U. z 2014 r. poz. 683), w którym uznał on, że cytowany art. 70 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodą sądową, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie zaś z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Niemniej, wbrew temu co wywodzi wnioskodawczyni z treści powołanego wyroku, niezgodność analizowanego przepisu z Konstytucją w powołanym zakresie, nie oznacza automatycznie prawa wszystkich byłych małżonków do ubiegania się o rentę rodzinną po zmarłym współmałżonku. Przesłanką bowiem określoną w art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej jest warunek, aby małżonka rozwiedziona "miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony". Powołany warunek nie został w żaden sposób przez Trybunał zakwestionowany. Powyższe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje jedynie, iż prawo do alimentów nie musi być stwierdzone ugodą sądową lub orzeczeniem sądu, niemniej jednak znajdować musi oparcie w treści obowiązujących przepisów. W świetle powołanego orzeczenia w tożsamej sytuacji faktycznej i prawnej znajdują się zatem nie tylko były małżonki, które mają takie prawo ustalone wyrokiem lub ugodą sądową, ale również były małżonki, które otrzymywały alimenty od zmarłego - w ramach dobrowolnego wywiązywania się przez niego z obowiązku alimentacyjnego, o którym mowa w art. 60 § 1 k.r.o. Konkludując powyższe wskazać zatem należy, że nie tylko małżonkowie, którzy legitymując się wymaganym orzeczeniem sądu bądź ugodą sądową ustalającą prawo do alimentów, mogą ubiegać się o rentę rodzinną po zmarłym małżonku, lecz dotyczy to również małżonków, którzy z różnych przyczyn nie wystąpili na drogę sądową by zrealizować przysługujące im w tym zakresie uprawnienia, niemniej otrzymywali owe alimenty na podstawie dobrowolnych ustaleń między współmałżonkami – w ramach jednak art. 60 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Co bowiem najistotniejsze dla przedmiotowej sprawy, uprawnienie do renty rodzinnej, jak zaznaczono powyżej, warunkowane jest istnieniem obowiązku alimentacyjnego, wynikającego z treści przepisów powołanego kodeksu. Nie każde zatem przekazywanie określonej sumy pieniężnej na rzecz byłego małżonka stanowi realizację obowiązku alimentacyjnego, o którym mowa w art. 60 § 1 k.r.o. O realizacji takiego obowiązku można bowiem mówić dopiero wówczas, gdy spełnione zostaną przesłanki wskazane w tym przepisie. Zgodnie z nim małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. Szerszy zakres obowiązków nałożony został w § 2 powołanego przepisu jedynie na małżonka uznanego za wyłącznie winnego rozkładu pożycia. Podkreślenia przy tym wymaga, że wskazany obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozvodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

W tym zaś zakresie poza sporem pozostawało nie tylko rozwiązanie związku małżeńskiego wnioskodawczyni z W. P. w roku 1989 - bez orzekania o winie (co znajdowało przy tym pełne potwierdzenie w treści kopii wyroku) ale także (co przyznała sama wnioskodawczyni), iż w zakresie przedłużenia trwania takiego obowiązku nie zostało wydane przez sąd jakiegokolwiek orzeczenie.

Tym samym, mimo, iż odwołująca niewątpliwie (wobec bezspornej daty jej urodzenia) spełniła określone w art. 70 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kryterium wiekowe uprawniające do otrzymania renty rodzinnej uznać należy, iż nie spełniła ona drugiej - wymaganej kumulatywnie - niezbędnej przesłanki w postaci posiadania prawa

do alimentów ze strony zmarłego byłego małżonka. O ile bowiem zgodzić należy się z K. P. co do okoliczności, iż w świetle cytowanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, w przypadku ubiegania się o rentę rodzinną po zmarłym mężu, brak wyroku sądowego bądź ugody sądowej potwierdzającej powstanie obowiązku alimentacyjnego nie dyskredytuje automatycznie zasadności żądania przyznania tego świadczenia, o tyle jednak dotyczyć to może wyłącznie obowiązku alimentacyjnego istniejącego (w dacie orzekania) w świetle przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. W odniesieniu zaś do odwołującej, nawet w razie faktycznego powstania obowiązku alimentacyjnego wobec niej po stronie jej byłego męża, obowiązek ten - zgodnie z art. 60 § 3 k.r.o. - wygaśnie po upływie 5 lat od orzeczenia rozwodu (to jest w roku 1994) – w związku z brakiem orzeczenia w wyroku rozwodowym o winie za rozkład pożycia leżącej po stronie W. P..

Tym samym też bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawało czy a jeśli tak w jakim zakresie i z jakiego tytułu przekazywane były na rzecz wnioskodawczyni przez jej byłego męża środki pieniężne. Wobec bowiem regulacji powołanego przepisu, określającej datę ustania takiego obowiązku - ciążącego na osobie nie uznanej za winną rozkładu pożycia (a za taką w sprawie, w kontekście treści wyroku rozwodowego, uznać należy byłego męża wnioskodawczyni), nie mogły one już z tego względu stanowić jego realizacji. Zgodzić się przy tym w pełni należy ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach zawartym w wyroku z dnia 15 stycznia 2014 r. (III AUa 727/13), iż nawet zachowanie polegające na nieprzeciwstawianiu się dalszemu płaceniu określonych kwot na rzecz byłego małżonka nie może być potraktowane jako dorozumiane przedłużenie czasu trwania obowiązku alimentacyjnego.

Na marginesie przy tym wskazać należy, iż bezsporne między stronami (przyznane przez odwołującą) uzyskiwanie przez nią stałych dochodów z tytułu świadczenia emerytalnego nie stanowi podstawy do uznania jej za osobę pozostającą w niedostatku - co także stanowi przesłankę istnienia obowiązku alimentacyjnego wobec byłego małżonka, przy braku stwierdzenia wyłącznej winy za rozkład pożycia.

Z tych też względów na podstawie art. 65 w zw. z art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013, poz. 1440) a contrario w myśl art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. odwołanie K. P. zostało oddalone jako pozbawione podstaw prawnych.